

5. Бочаров Д. О. Функціонування доказів як семіозис: від фактичних даних – до фактів. *Право України*. 2012. № 7. С. 127–132.

6. Павлишин О. В. Шляхи вдосконалення правової діяльності як семіотико-правова проблема. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. Вип. 2 (103). С. 298–304.

7. Павлишин О. В. Удосконалення інформаційного забезпечення правової діяльності в контексті семіотико-правового аналізу. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (14). С. 321–332.

Жеребо Олександр Іванович,

завідувач відділу нормативно-методичної діяльності та стандартизації лабораторії організації наукової, методичної діяльності, нормативного забезпечення та міжнародного співробітництва Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, кандидат юридичних наук

ПІДГОТОВКА ЕКСПЕРТІВ-КРИМІНАЛІСТІВ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

Важливе значення для організації діяльності експертних підрозділів органів внутрішніх справ має вирішення проблем їх кадрового забезпечення. Набуття професії експерта – це процес доволі тривалий, відповідальний і полягає в опануванні особою, що має певну освіту, навички застосування наявних у неї знань в проведенні експертиз певного роду, виду, підвиду.

Підготовка експертів-криміналістів для системи МВС здійснюється на сьогодні лише в Навчально-науковому інституті підготовки слідчих і криміналістів Київського університету внутрішніх справ та в Донецькому юридичному інституті ЛДУВС на слідчо-криміналістичному факультеті. Цілеспрямованої підготовки судових експертів за іншими родами й класами експертиз, крім криміналістичних, не здійснюється взагалі, що не відповідає потребам сучасної судово-експертної практики.

Система підготовки фахівців для комплектування посад експертів в експертно-криміналістичних підрозділах МВС багато в чому подібна до тієї підготовки, яка була започаткована в минулому, ще до становлення України як самостійної держави.

Основи підготовки експертів-криміналістів в Радянському Союзі були закладені в межах середньої професійної освіти. Експертів-криміналістів для комплектування штатів експертно-криміналістичних підрозділів органів внутрішніх справ готували в середніх школах міліції за спеціальністю «криміналістична експертиза». Підготовка здійснювалася за спеціально розробленою навчальною програмою. В ній юридична підготовка поєднувалася з прикладною підготовкою

судових експертів, яким надавали допуск на проведення судової експертизи за семи видами традиційних криміналістичних експертиз. В основу навчання курсантів за профільною частиною програми було покладено систему, яка передбачала не академічну підготовку, а тренування, що було орієнтоване на вироблення навичок практичного виконання чітко обмеженого кола процедур за розробленими алгоритмами і у відповідності до наявних методик експертних досліджень. Основними видами навчальних занять були практикуми, що складалися з циклів практичних занять. Основним змістом таких занять з профільних дисциплін було виконання під керівництвом викладача учбових і контрольних експертиз.

В межах вищої професійної освіти підготовку експертів-криміналістів в Радянському Союзі почали здійснювати як спеціалізацію на базі спеціальності – «юриспруденція». Проте з часом стало зрозумілим, що припустимий обсяг циклу дисциплін спеціалізації не давав змоги забезпечувати повноцінну і якісну експертну підготовку фахівців для комплектування штатних посад експертів в експертно-криміналістичних підрозділах.

Водночас обсяг юридичної підготовки, яку давали експертам, був надмірним. З цього приводу С. С. Жевлакович вказує на те, що становлення системи професійної підготовки експертів-криміналістів за спеціальністю «судова експертиза» стало окремим етапом в розвитку системи підготовки експертів для підрозділів органів внутрішніх справ. До того ж, як він окремо підкреслює, цей крок було зроблено в умовах гострої дискусії, оскільки не всі практики погоджувалися на спеціалізовану підготовку кадрів для експертних підрозділів. Противники новації вважали, що експерт-криміналіст обов'язково повинен мати кваліфікацію «юрист», при цьому основні аргументи, що лежали в основі такої точки зору, не зачіпали сутності змісту експертно-криміналістичної діяльності. Мова йшла про забезпечення можливості в разі необхідності переходу експерта-криміналіста в інші сфери правоохоронної діяльності, зокрема й його кар'єрного росту як керівника органу внутрішніх справ. Прибічники відкриття нової спеціальності не відкидали можливості юридичної складової в програмі підготовки експертів-криміналістів і виходили при цьому з таких розумінь: криміналістична експертиза, як і судова експертиза загалом, є однією із складових частин криміналістики – криміналістичної техніки, разом з тим, вона розвивається на стику криміналістики практично з усіма іншими галузями науки, не випадково спеціальність «судова експертиза» в державному класифікаторі напрямів підготовки вищої професійної освіти, була віднесена до групи міждисциплінарних спеціальностей; в основі експертних методів і методик лежить специфічне поєднання знань різних галузей науки; спеціальність «судова експертиза», будучи спорідненою з юриспруденцією, має самостійну предметну сферу. Результатом дискусії став компроміс. Державний освітній стандарт з

нової спеціальності «судова експертиза» передбачав достатній обсяг часу на вивчення прикладних експертних дисциплін. Водночас цикл загально професійних дисциплін було сформовано переважно з дисциплін юридичних в обсязі середньої юридичної освіти за спеціальністю «правоохоронна діяльність». Випускники вищих навчальних закладів за спеціальністю «судова експертиза» поряд з дипломом вищої професійної освіти за кваліфікацією «експерт-криміналіст», отримували диплом середньої професійної освіти за кваліфікацією «юрист» [1, с. 11–12].

Судово-експертна практика, насамперед, експертно-криміналістичних підрозділів, що діяли в системі МВС СРСР, вказувала на те, що підготовка спеціалістів з проведення лише традиційних криміналістичних експертиз не задовольняє потребам діяльності органів дізнання та попереднього слідства, в процесі якого у слідчих виникала потреба призначати експертизи інших видів, родів і тому в разі призначення інших, крім криміналістичних експертиз, слідчі органів внутрішніх справ зверталися з постановами, до експертних установ, що входили до системи Мін'юсту.

Список використаних джерел:

1. Жевлакович С. С. К вопросу о концепции модернизации подготовки специалистов в области судебной экспертизы. *Вестник криминалистики*. 2007. Вып. 2 (22). С. 11–14.

Іваненко Тетяна Людвігівна,

завідувач сектору почеркознавчих досліджень
відділу криміналістичних видів досліджень
Запорізького науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДРОБКИ РУКОПИСНИХ ПОЧЕРКІВ І ПІДПИСІВ

Найменш трудомісткими способами технічної підробки підпису є роздрукування сканованих зображень справжнього підпису на підробленому документі з використанням лазерного, струменевого принтера або копіювання підпису з використанням факсимільних, копіювальних апаратів, багатофункціональних пристроїв (БФП) типу сканер-копір-принтер.

У 1603 році німецький астроном Хрістоф Шейнер винайшов пантограф – прилад для знімання копій з креслень, планів і т.п. Згадки про використання пантографа для підробки підписів і почерку зустрічаються в багатьох підручниках з криміналістики і судової експертизи. У вік комп'ютерних технологій винайдений понад чотириста років тому пантограф вже не використовується. Йому на зміну прийшли графопобудовники – пристрої для автоматичного креслення на паперовому або іншому аналогічному носії за допомогою